

DĚJINY NEBESKÉ DĚJINY MYTOLOGICKÉ DĚJINY POZEMSKÉ MYSTÉRIUM GOLGOTY

ANTHROPOSOFOCKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY Rudolf Steiner

V prostorovém vesmíru stojí proti sobě širé dálky vesmíru a Země jako centrum. V širých dálkách vesmíru jsou jakoby „rozsety“ hvězdy. Ze zemského centra vyzařují síly do všech směrů vesmírných dálek.

Tak, jak je člověk v současném kosmickém údobí zasazen do světa, může se mu jevit svit hvězd a působení zemských sil jenom souhrnně jako dílo božských duchových bytostí, s nimiž je spojen ve svém nitru.

Ale bylo kdysi kosmické časové údobí, kdy tento svit i tyto zemské síly byly ještě bezprostředním duchovním zjevením božských duchových bytostí. Ve svém šerém neprocitlém vědomí cítil člověk působnost těchto božských duchových bytostí ve své bytosti.

Pak nadešlo jiné časové údobí. Hvězdná obloha se vyloučila jako skutečnost tělesného charakteru z božské duchové působnosti. Vzniklo to, co se dá označit za světového ducha a světové tělo. Světový duch je mnohost božských duchových bytostí. Působí ve starší epoše na Zemi ze svých hvězdných sídel. To, co tehdy zazařovalo z vesmírných dálek, co vyzařovalo ze zemského centra v podobě sil, představovalo ve skutečnosti inteligenci a vůli božských duchových bytostí, tvořivě činných na Zemi a jejím lidstvu.

V pozdějším kosmickém údobí - po vývoji saturnském a slunečním - se inteligence i vůle božských duchových bytostí stále více duchově zniterňovaly. To, v čem byly původně účinně přítomné, se stalo „světovým tělem“, harmonickým uspořádáním hvězd ve vesmíru. Díváme-li se zpátky na tyto věci pohledem pronikajícím do duchovna, můžeme říci: Z původního duchového těla bytostí vytvářejících svět vznikl světový duch a světové tělo. A světové tělo ukazuje v uspořádání hvězd a pohybu hvězd, jaká byla *kdysi* inteligentní a volní působnost bohů. Ale pro kosmickou přítomnost to, co bylo kdysi volné pohyblivou božskou inteligencí a božskou vůlí ve hvězdách, to v nich ztuhlo do zákonitě pevné podoby.

Co tedy dnes svítí z hvězdných světů k člověku na Zemi, není bezprostředním výrazem vůle a inteligence bohů, nýbrž ustrnulým znamením pro to, čím tato vůle a tato inteligence byly kdysi *ve hvězdách*. V uspořádání hvězd na obloze, vyvolávajícím z lidské duše obdiv, můžeme proto spatřovat minulé, ne však přítomné zjevení bohů. To však, co je v tomto smyslu ve svitu hvězd něčím „minulým“, to je ve světě ducha něčím „přítomným“. A člověk žije svou bytostí v tomto „přítomném“ světovém duchovnu.

Když hledíme na to, jak se utvářel svět, musíme se zahledět nazpět na *dávné* kosmické údobí, kdy světový duch a světové tělo působí jako jednota. Od tohoto musíme

rozlišit *prostřední* údobí, kdy se rozvíjejí v rozdvojení. A musíme uvažovat do budoucna o *třetím* údobí, kdy světový duch zase převezme světové tělo do své působnosti. Pro ono *dávné* údobí by konstelace hvězd a jejich oběh nebyly ničím „vypočítatelným“, neboť byly výrazem svobodné inteligence a svobodné vůle božských duchových bytostí. V budoucnu budou opět něčím nevypočítatelným.

„Výpočet“ má význam jenom pro *prostřední* kosmické údobí.

A stejně jako pro konstelaci a oběh hvězd to platí i pro působnost sil vyzařujících ze zemského centra do dálek vesmíru. To, co působí z hloubky, se stává „vypočítatelným“.

Všechno ale směřuje z onoho staršího kosmického údobí do *prostředního*, v němž se jevy prostorové a časové stávají „vypočítatelnými“ a podstatu božsky-duchovou jako zjevení inteligence a vůle je třeba hledat „za“ tím, co je „vypočítatelné“.

Jedině v tomto *prostředním* údobí jsou dány podmínky, aby lidstvo mohlo pokročit z někdejšího zastřeně-šerého vědomí k jasnému, svobodnému vědomí o sobě, k vlastní svobodné inteligenci a vlastní svobodné vůli.

Jednou musela nastat doba, kdy Koperník a Kepler podrobili světové tělo „výpočtu“. Neboť z kosmických sil, které měly podíl na přípravě této chvíle, se muselo utvořit vědomí člověka o sobě. Ve starší době byly vyvinuty zárodky tohoto vědomí o sobě; pak přišla doba, kdy vývoj dospěl tak daleko, že dálky vesmíru mohly být „propočítány“.

Na Zemi se odehrávají „dějiny“. Ty by nebyly nikdy nastaly, kdyby se dálky vesmíru nebyly změnil v „pevné“ konstelace a „pevné“ oběhy hvězd. V dějinném vývoji na Zemi je dán obraz - ale veskrze změněný - toho, co bylo kdysi „nebeskými dějinami“.

Starší národy ještě mají ve svém vědomí tyto „nebeské dějiny“ a hledí mnohem více na ně než na „pozemské dějiny“.

V „pozemských dějinách“ žije inteligence a vůle lidí, zprvu v souvislosti s kosmickou vůlí bohů a božskou inteligencí, později samostatně. V „nebeských dějinách“ žila inteligence a vůle božských duchových bytostí souvisejících s lidstvem.

Zahledíme-li se zpátky na duchovní život národů, tedy je v pradávce minulosti u lidí dáno vědomí společné existence a společné vůle s božskými duchovními bytostmi do té míry, že lidské dějiny jsou dějinami nebeskými. Člověk nevypráví, když mluví o dobách „původu“, o dějích pozemských, ale kosmických. Dokonce se mu jeví i pro *jeho* současnost to, co se odehrává v jeho pozemském okolí, tak bezvýznamným proti dějům kosmickým, že přihlíží jenom k těmto, ne k dějům pozemským.

Kdysi bylo období, kdy lidstvo mělo vědomí, v němž zřelo nebeské dějiny v mohutných dojmech; stály v nich před lidskou duší samy božské duchové bytosti. Promlouvaly; a člověk vnímal tuto mluvu v inspiraci ve snu; zjevovaly svou podobu; a člověk je zřel v imaginaci ve snu.

Po těchto „nebeských dějinách“, jež naplňovaly duše lidí po dlouhou dobu, následovaly dějiny mytické, považované dnes často za výplod starého básnictví. Spojují dění nebeské s děním pozemským. Vystupují v nich například „héroové“, nadlidské bytosti. Jsou to bytosti, které stojí vývojově na vyšším stupni než lidé. Ti měli například v jisté době vyvinuty články své bytosti jenom až po duši pocitovou. „Héros“ ale měl už vyvinuto to, co se v člověku jednou objeví jako duchovní svébytlí. „Héros“ se nemůže v daných pozemských poměrech bezprostředně vtělit; ale může toho dosáhnout tím, že se ponoří

do těla některého člověka a tak si získá schopnost působit jako člověk mezi lidmi. V „zasvěcených“ starší doby můžeme spatřovat takovéto bytosti.

Skutečnosti ve světovém dění nemají při tom všem ten ráz, že by si snad lidstvo ve sledu vývojových údobí příslušné události takto „představovalo“; nýbrž to, co se odehrávalo mezi oním duchovějším „nevypočitatelným“ a tělesným „vypočitatelným“ světem, to se proměňovalo. Jenom je třeba vzít v úvahu, že ještě dlouho po tom, co se poměry ve světě proměnily, vědomí lidí v tom nebo onom národě se stále drželo „světonázoru“, který odpovídal skutečnosti daleko dřívější. Probíhalo to nejprve tak, že lidské vědomí, které neudržovalo stejný krok s kosmickými ději, skutečně ještě zřelo to, co náleželo do starší doby. Pak nastala období kdy toto zření vybledlo a výsledky staršího prožívání se udržovaly jenom ještě tradicí. Tak si ve středověku lidé ještě představují, jak nebeský svět zasahuje do pozemského, ale toto zasahování už není vnímáno, protože síla obrazného zření zanikla.

A v oblasti Země se národy vyvíjely tak, že udržují různě dlouho ten nebo onen světonázorový obsah, takže žijí *vedle* sebe světonázory, které svou podstatou patří do různých časových období. - Různost světonázorů u jednotlivých národů ovšem nemá původ jenom v této skutečnosti, nýbrž i v tom, že různé národy vnímaly na základě svých vloh něco odlišného. Tak viděli Egypťané svět, v němž jsou bytosti, které se na cestě za svým lidstvím předčasně zarazily a nestaly se pozemskými lidmi; a sledovali člověka po jeho pozemském životě ve všech jeho stycích s takovými bytostmi. Chaldejské národy spíše vnímaly, jak mimozemské duchové bytosti - dobré i zlé - vstupovaly do pozemského života, aby v něm působily.

Po dávných „nebeských dějinách“ ve vlastním smyslu, zaujímajících velice dlouhé údobí, následují dějiny „mytologické“, které jsou kratší, ale v poměru k pozdějším vlastním „dějinám“ přece jenom dlouhé.

Lidé opouštějí - jak jsem už charakterizoval - ve svém vědomí jenom těžko staré názory, představující bohy a lidi ve společné působnosti. - Tak probíhají „vlastní pozemské dějiny“ už dlouho - od rozvoje duše rozumové (duše hlubšího cítění); a člověk „uvažuje“ ještě ve smyslu toho, co bývalo. Teprve tam, kde se rozvíjejí první zárodky duše uvědomující, začínáme proto hledět na „vlastní dějiny“.

A v tom, co se jakožto lidské duchovno, odloučené od božského duchovna, stává dějinami, mohou lidé prožívat svobodnou inteligenci a svobodnou vůli. A tak světové dění, do něhož je člověk vetkán, probíhá mezi tím, co je plně vypočitatelné, a působností svobodné inteligence a svobodné vůle. Světové dění se projevuje všemi meziodstíny prolínajícího se působení obou.

Člověk tráví život mezi narozením a smrtí tak, že mu je v oblasti vypočitatelných jevů vytvářen tělesný základ pro rozvoj jeho vnitřní svobodné duchově-duševní nevypočitatelné přirozenosti. Život mezi smrtí a novým narozením absolvuje v oblasti jevů nevypočitatelných, ale tak, že se mu v této oblasti jakožto v „nitru“ duchově-duševního bytí myšlenkově rozvíjí to, co bylo a co je vypočitatelné. Tím se stává - z tohoto vypočitatelného - budovatelem svého nadcházejícího pozemského života. V „dějinách“ se na Zemi projevuje to, co je nevypočitatelné, do kterého se ale včleňuje, byť slabou měrou, to, co je vypočitatelné.

Proti řádu, který mezi nevypočitatelným a vypočitatelným pevně stanovily božské duchové bytosti spjaté s člověkem od prvopočátku - proti harmonizaci kosmu pomocí „míry, čísla a váhy“-, se staví bytosti luciferské a ahrimanské. Lucifer nemůže s tou podobou, kterou dal své bytosti, sjednotit nic vypočitatelného. Jeho ideálem je nepodmíněná kosmická působnost inteligence a vůle.

Tato luciferská tendence je přiměřená světovému řádu v oblastech, v nichž má vládnout svobodné dění. V nich je Lucifer oprávněným pomocníkem rozvoje lidstva. Bez jeho pomoci by do duchově-duševní bytosti člověka, vyrůstající na základě vypočitatelné tělesnosti, nemohla vtáhnout svoboda. Ale Lucifer by tuto tendenci chtěl rozšířit na celý kosmos. A tady se jeho činnost stává bojem proti božskému duchovému řádu, k němuž člověk svým původem patří.

Proti tomu zasahuje Michael. Svou vlastní bytostí tkví v nevypočitatelnosti; ale dociluje vyrovnání mezi nevypočitatelným a mezi vypočitatelným, které v sobě nese jako kosmickou myšlenku, přijatou od svých bohů.

Jinak stojí ve světě mocnosti ahrimanské. Jsou naprostým protikladem božských duchových bytostí, s nimiž je člověk svým původem spjat. To jsou v přítomnosti mocnosti ryze duchové, nesoucí v sobě dokonale svobodnou inteligenci a dokonale svobodnou vůli; v této inteligenci a v této vůli ale vytvářejí jako kosmickou myšlenku moudré porozumění pro nutnost vypočitatelnosti, nesvobody, z jejichž lůna se má rozvíjet člověk jako svobodná bytost. A se vším vypočitatelným, s touto kosmickou myšlenkou jsou v kosmu spjaty v *lásce*. Tato láska z nich proudí vesmírem.

V naprostém protikladu k tomu žije v lačné žádostivosti bytostí ahrimanských *chladná nenávisť* ke všemu, co se svobodně rozvíjí. Snaha Ahrimanova směřuje k tomu, aby z toho, co nechává ze Země proudit do vesmíru, vytvořil kosmický stroj. Jeho ideálem je jedině „míra, číslo a váha“. Do kosmu sloužícího vývoji lidstva byl povolán, protože tam bylo třeba rozvinout „míru, číslo a váhu“, jeho obor.

Jenom ten, kdo chápe svět *všude* jako něco duchově-tělesného chápe jej doopravdy. To je třeba mít na paměti až do pochopení přírody ve vztahu k takovým mocnostem, jako jsou božské duchové bytosti působící v *lásce* a bytosti ahrimanské působící v *nenávisti*. V přírodním vesmírném teple, které nastupuje s jarem a působí dále do léta, je třeba vnímat přírodní lásku božských duchových bytostí; ve vanoucím zimním mrazu je třeba si uvědomit působnost Ahrimanovu.

Ve vrcholném létě se do přírodní lásky, do tepla, vetkává síla Luciferova. V době vánoční se obrací síla božských duchových bytostí, s nimiž je člověk spjat svým původem, proti mrazivé *nenávisti* Ahrimanově. A s blížícím se jarem přírodní božská láska ustavičně zmírňuje přírodní Ahrimanovu *nenávist*.

Objevení této každoročně se znova uplatňující božské lásky je dobou vzpomínky jak s Kristem vstoupil svobodný princip Boží do vypočitatelného živlu Země. Kristus působí v naprosté svobodě ve vypočitatelnosti; zneškodňuje tím to, co si žádá jedině vypočitatelnost, živlu ahrimanský.

Událost na Golgotě je svobodný kosmický čin lásky v rámci pozemských dějin; uchopit jej může také jenom láska, kterou člověk dokáže v sobě vzbudit pro toto uchopení.

V Goetheanu, v době vánoční 1924.

*Další vůdčí myšlenky pro Anthroposojickou společnost, rozesílané z Goetheana
(S odkazem na výše uvedené vylíčení:*

Dějiny nebeské. Dějiny mytologické. Dějiny pozemské. Mystérium Golgoty)

1. Kosmické děje, do nichž je vetkán vývoj lidstva a jež se v lidském vědomí zrcadlí jako „dějiny“ v nejobsáhlejším smyslu, se člení: na časově velmi rozsáhlé dějiny nebeské, na kratší dějiny mytologické a na poměrně docela krátké dějiny pozemské.
2. Tyto kosmické děje se v současné době rozpadají na „nevypočitatelnou“ působnost božských duchových bytostí, tvořivě činných ve svobodné inteligenci a ve svobodné vůli, a ve „vypočitatelné“ děje probíhající ve světové tělesnosti.
3. Proti vypočitatelnosti dějů ve světové tělesnosti se staví mocnosti luciferské, proti tvořivé činnosti ve svobodné inteligenci a svobodné vůli mocnosti ahrimanské.
4. Událost na Golgotě je svobodný kosmický čin, jenž vzešel z vesmírné lásky a je postižitelný jediné lidskou láskou.

137